Κυριακή Η' Ματθαίου: Λόγος εις τους εκ πέντε άρτων τραφέντας πεντακισχιλίους (Όσιος Βασίλειος επίσκ. Σελευκείας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 6 Αυγούστου, 2011

Η Ευαγγελική περικοπή της Θείας Λειτουργίας.
Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον Κεφ. Ι δ. 14 – 22

Τω καιρώ εκείνω, εξελθών ο Ιησούς είδε πολύν όχλον, και εσπλαγχνίσθη επ’ αυτοίς, και εθεράπευσε τους αρρώστους αυτών. Οψίας δέ γενομένης προσήλθον αυτώ οι μαθηταί αυτού λέγοντες» έρημός εστιν ο τόπος και η ώρα ήδη παρήλθεν, απόλυσον τους όχλους, ίνα απελθόντες εις τας κώμας αγοράσωσιν εαυτοίς βρώματα. Ο δέ Ιησούς είπεν αυτοίς» ου χρείαν έχουσιν απελθείν, δότε αυτοίς υμείς φαγείν. Οι δέ λέγουσιν Αυτώ» ουκ έχομεν ώδε ει μή πέντε άρτους και δύο ιχθύας. Ο δέ είπε» φέρετέ μοι αυτούς ώδε. Και κελεύσας τους όχλους ανακλιθήναι επι τους χόρτους, λαβών τους πέντε άρτους και τους δύο ιχθύας, αναβλέψας εις τον ουρανόν, ευλόγησε και κλάσας έδωκε τοις μαθηταίς τους άρτους, οι δέ μαθηταί τοις όχλοις. Και έφαγον πάντες και εχορτάσθησαν, και ήραν το περισσεύον των κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οι δέ εσθίοντες ήσαν άνδρες ωσεί πεντακισχίλιοι, χωρίς γυναικών και παιδίων. Και ευθέως ηνάγκασεν ο Ιησούς τους μαθητάς Αυτού εμβήναι εις το πλοίον και προάγειν αυτόν εις το πέραν, έως ού απολύση τους όχλους.

Απόδοση:

Όταν βγήκε στη στεριά, είδε πολύν κόσμο και τους σπλαχνίστηκε, και γιάτρεψε τους αρρώστους των. Όταν έπεσε το δειλινό, τον πλησίασαν οι μαθητές του και του είπαν: «Ο τόπος είναι ερημικός, και η ώρα περασμένη. Διώξε τον κόσμο να πάνε στα χωριά για ν’ αγοράσουν φαγητά να φάνε». Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Δεν υπάρχει λόγος να φύγουν, δώστε τους εσείς να φάνε». «Δεν έχουμε εδώ παρά πέντε ψωμιά και δύο ψάρια», του απαντούν. «Φέρτε μού τα εδώ», τους λέει. Κι αφού πρόσταξε τον κόσμο να καθίσει για φαγητό πάνω στο χορτάρι, πήρε τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό, τα ευλόγησε, έκοψε τα ψωμιά σε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές, και οι μαθητές στο πλήθος. Έφαγαν όλοι και χόρτασαν. Και μάζεψαν τα περισσεύματα από τα κομμάτια, δώδεκα κοφίνια γεμάτα. Αυτοί που

έφαγαν ήταν περίπου πέντε χιλιάδες άντρες, χωρίς τις γυναίκες και τα παιδιά. Αμέσως ύστερα ο Ιησούς υποχρέωσε τους μαθητές του να μπουν στο καΐκι και να πάνε να τον περιμένουν στην απέναντι όχθη, ωσότου αυτός διαλύσει τα πλήθη.

(Επιμέλεια κειμένου: Νικολέτα – Γεωργία Παπαρδάκη)

Ομιλία του Οσίου πατρός ημών Βασιλείου Επισκόπου Σελευκείας, με θέμα τους εκ των πέντε άρτων τραφέντας πεντακισχιλίους.

Επαινώ μεν τον πόθο της φιλομαθείας, αποδέχομαι δε τον βαθμόν της φιλοθεΐας. Και γνωρίζω ποιος σας εμφύτευσε τον εξαίρετον αυτόν ζήλο. Γνωρίζω τον εκπαιδευτή της αρετής σας, τον πατέρα και συγχρόνως ποιμένα και ιατρόν και κυβερνήτην. Αυτόν που διαπρέπει στην ευαγγελική ζωή, και πνέει χάριν αποστολικήν. Αυτόν ο οποίος σας χειραγωγεί προς τους ουρανίους λειμώνες με πνευματικά σαλπίσματα, ως θησαυρός πνευματικών εννοιών που είναι. Την έμψυχον εικόνα της φιλανθρωπίας, αυτόν που υπερέβη την πραότητα του νόμου και είναι ανίκητος από τον θυμόν, λάμπει δε από σοφία, και στεφανώνεται με αρετές.

Αλλά πολύς ο πλούτος της αποστροφής σας κατά του θανάτου, και το πλάτος της φιλομαθείας σας, όπως είπα. Κι εγώ πώς να σας παραθέσω το πτωχό μου γεύμα; Πώς να χορτάσω με τις μικρές δυνατότητες του λόγου μου την άπληστο κοιλία της ακοής σας; Πώς θα επαρκέσει γλώσσα πτωχή να ευφράνει τόσον λαό; Ή, για να χρησιμοποιήσω επίκαιρα τα λόγια των Αποστόλων: «Πόθεν ημίν εν ερημία άρτοι τοσούτοι;», ώστε πάλιν ο πλούσιος Δεσπότης, απαλλάσσοντας από την πτωχεία, να χαρίσει την αφθονία;

«Ηκολούθει», λέγει, «όχλος πολύς τω Σωτήρι». Ακολουθούν τον ποιμένα τα πρόβατα, οι ασθενείς τον διώκτη των ασθενειών τους, οι δούλοι τον ελευθερωτήν των ψυχών. Ευρήκαν μίαν οδόν απλανή, και όλοι σ’ αυτή συνέρρεαν. Όποιος ήθελε τον ακολουθούσε, ο άρρωστος απηλλάσσετο από το νόσημά του. Είχε αναβλύσει πηγή φιλανθρωπίας και όλοι απελάμβαναν.

Απορροφημένοι, λοιπόν, παρέτειναν την οδοιπορία μέχρι την έρημο. Τον παλαιό καιρό, όταν ο Θεός νομοθετούσε δια του Μωϋσέως στην έρημο, είχε περιβάλει το όρος Σινά με φωτιά, και οι φλόγες εξηκοντίζοντο στον ουρανό. Φόβος και ζόφος μαζί με σάλπιγγες και αλαλαγμούς κατέπληττταν εκείνους που παρακολουθούσαν. Αλλά τώρα ο Δεσπότης, αφήνοντας τον φόβο, περιεβλήθη μορφήν δούλου, δεικνύοντας τη φιλανθρωπία του με την πρόσληψη ανθρωπίνης φύσεως. Και παλαιά μεν η γη είχε ακούσει: «Εξαγαγέτω η γη βοτάνην χόρτου», ενώ τώρα την τράπεζα που εστρώθη στο έδαφος, την γεμίζει με αγαθά ο ίδιος ο Δεσπότης.

Παίρνοντας λοιπόν ο Κύριος τους ιχθύς, αφού εστράφη προς τον ουρανόν τους ευλόγησε. Άραγε ζητεί ωσάν να έχει ανάγκη; Άραγε υψώνοντας το βλέμμα καλεί σε βοήθεια τον ουρανό; Άραγε από αλλού αντλεί τη δύναμη της ευεργεσίας, και δίδει λαβή στον Άρειο, και οπλίζει τη γλώσσα του Ευνομίου για να εκτοξεύσουν τις βλασφημίες τους κατά του Υιού; Όχι βέβαια, αλλά προλαμβάνει τα εγκλήματα των Ιουδαίων. Επειδή ο Ιουδαίος πάντοτε ερευνά για αιτίες, και από αυτά που απολαμβάνει αλιεύει κατηγορίες. Επειδή λοιπόν κάποτε ο Θεός χορήγησε στην έρημο το μάννα στους Ισραηλίτες, και σε εκείνους που εβάδιζαν στη γη είχε απλώσει ουράνια τράπεζα, και εδίδαξε την πέτρα να μιμηθεί τα νέφη εξάγοντας ύδωρ απ’ αυτήν, ήκουσε δε, αντί για ευχαριστίες, λόγια αχάριστα: «Επεί επάταξε πέτραν και έρρευσαν ύδατα, μη και άρτον δύναται δούναι;» —έπειδη εκτύπησε τον βράχο και εξεχύθησαν ύδατα, μήπως ημπορεί να μας δώσει και άρτο; Γι’ αυτό λοιπόν ο Χριστός στα εγγόνια τους, για να μην πάρουν το μέγεθος του θαύματος σαν πρόφαση για συκοφαντία, ότι προσπαθεί δήθεν να δείξει ότι είναι μεγαλύτερος αυτός από τον Πατέρα, και επινοήσουν πάλι τη συνηθισμένη συκοφαντία της αντιθεΐας, αναθέτει το κατόρθωμα στον Πατέρα, υψώνοντας το βλέμμα στον ουρανό, αρπάζοντας την κατηγορία από τις ιουδαϊκές γλώσσες. Διότι έτσι μεταχειρίζεται πάντοτε ο Χριστός τις ιουδαϊκές πονηρίες. Έτσι τότε που εθεράπευσε τον λεπρό και εκήρυξε με εξουσία τη φυγή του πάθους, παρέπεμψε στο νόμο αυτόν που ηλευθερώθη από τη νόσο, λέγοντας: «προσένεγκε το δώρον σου τω ιερεί εις μαρτύριον» —ας γίνει δηλαδή μάρτυρας της θεραπείας ο νόμος και ας φραγεί η γλώσσα της παρανομίας. Γι’ αυτό και τώρα υψώνει το βλέμμα στον ουρανό, αποστομώνοντας τον κατήγορο της αντιθεΐας. Αλλά εκτός αυτού και εκπαιδεύοντας τους ανθρώπους που κάθονται για φαγητό, να γνωρίζουν καλά τον αίτιο της απολαύσεως. Επειδή είναι ομολογία το να βλέπει κανείς στον ουρανό.

«Λαβών τοίνυν τους άρτους, έδωκε τοις μαθηταίς δούναι τοις όχλοις. Και έφαγον πάντες και εχορτάσθησαν». Ω, τι πράγματα συνέβαιναν τότε! Οι άρτοι εγεννούσαν άρτους, και εγέμιζαν τα χορταρένια τραπέζια αυτοσχέδιες τροφές. Άρτοι ελεύθεροι από γεωργικούς ιδρώτες, που δεν εβλάστησαν από στάχια, αλλά άνθησαν από χέρια Δεσποτικά, μολονότι πολλά προϋποθέτει η ανθρώπινη τροφή: το όργωμα της γης, τη σπορά από τους γεωργούς, τη μεταβολή των αέρων σε νέφη, τη γέννηση βροχής, την κατάλληλη υγρασία γης και ατμοσφαίρας, τις αλλαγές θερμοκρασίας, τις εναλλαγές της σελήνης, τις νύκτες με τα αστέρια που τρεμοσβήνουν, τη βλάστηση των σταχιών, την έγκαιρη ωρίμανση των καρπών, την ταλαιπωρία του αλωνίσματος, τη συνεργασία του μύλου, την αφαίρεση του περιττού, το έντεχνο πλάσιμο και την απαραίτητη συμμετοχή της φωτιάς. Αυτά τα πραγματοποίησε τώρα όλα μαζί ο Κύριος μόνο με το άγγιγμα του χεριού του, αφού παρευρίσκετο εμπρός τους αυτός που διεγείρει την κοιλία της γης προς καρποφορίαν. Παρευρίσκετο αυτός που περιβάλλει τον ουρανό με νεφέλες. Παρευρίσκετο αυτός που έχει δωρίσει στους θνητούς τη σοφία της τέχνης. Παρευρίσκετο «ο φέρων άπαντα τω ρήματι του στόματος αυτού».

Παρευρίσκετο εκεί επιβεβαιώνοντας την παρουσία του με τη σάρκα που εφορούσε. Έδειξε με ένα θαύμα ποιος είναι αυτός που κρατά τα ηνία της κτίσεως. Έλυσε το παλαιό έγκλημα των Ιουδαίων και το αχόρταστο πάθος τους. Δεν θα ημπορούσαν πλέον να λέγουν «μη και άρτον δύναται δούναι;».

Ιδού ότι και με άρτους εγέμισαν την έρημο. Ας διδάξει, Ιουδαίε, η συγγένεια των θαυμάτων ποιος είχε χορηγήσει και εκείνα.

«Και έφαγον», λέγει, «και εχορτάσθησαν, και ήραν το περισσεύον των κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις». Ισάριθμα με τους Αποστόλους τα κοφίνια, ώστε ο καθένας τους βαστάζοντας από ένα να έχει τον κόπο μάρτυρα του θαύματος. Και ο ώμος με την αίσθηση της τριβής να εκπαιδεύσει προς συνειδητοποίηση του γεγονότος, ο δε κόπος να εξασφαλίζει τη μνήμη, για να μη θεωρήσουν φαντασία αυτό που είδαν, και βυθιστούν σε λογισμούς από το μέγεθος του θαύματος. Και επειδή ο νους δεν επαρκεί για να αντικρύσει με τους δικούς του οφθαλμούς το παράδοξον θαύμα, να μη γεννήσει σιγά – σιγά την υποψία πως ήταν όνειρο το γεγονός. Παρατείνει τη μνήμη του γεγονότος με το πλήθος των περισσευμάτων, ώστε καθημερινώς η βρώση, διδάσκοντας τη γνώση, να διεγείρει τη μνήμη.

Δέξου, παρακαλώ, τον άλλον Ευαγγελιστή, συνήγορο των λεγομένων να λέγει: «ην γαρ η καρδία αυτών πεπωρωμένη, και ου συνήκαν (δεν συνειδητοποίησαν δηλαδή) επί τοίς άρτοις». Φανερώνει το πάθος, για να κηρύξει το θαύμα. Διότι είναι μεγάλο το να φθάσουν πέντε μόνον άρτοι για τόσες χιλιάδες. Όμως το να μείνουν και τόσα πολλά περισσεύματα, όχι μόνον στους μαθητάς εγεννούσε τη μνήμη του θαύματος, αλλά φανέρωνε και τη δύναμη εκείνου που το πραγματοποίησε. Επειδή, αν τους έδιδε όσο είχαν ανάγκη, θα ενοθεύετο η χάρις της φιλοτιμίας του, και κάνοντας αυτό, δεν θα είχε γίνει σαφές πως είναι ο Κύριος του παντός, αφού υπηρέτησε μόνο την ανάγκη. Ενώ τώρα που η δωρεά έγινε ευρύτερη από την ανάγκη, μαρτυρεί την εξουσία Εκείνου που τη χορήγησε.

Ας μάθωμε και από αλλού σαφώς αυτό που λέγω: Κάποτε εδίδετο στους Ισραηλίτες το μάννα δια μέσου του Μωϋσέως. Αλλά επειδή αυτός που διακονούσε το θαύμα ήταν δούλος, μαζί μ’ αυτόν ήταν και το δώρο υποδουλωμένο στην ανάγκη, αφού το περιττόν εξηφανίζετο. Και όποιο χέρι αρρώσταινε από απληστία, την ώρα της συλλογής, υπεχρέωνε και το δώρο να αρρωστήσει μαζί του. Ο ουρανός έστελνε κάτω στους Ιουδαίους την τροφή με μέτρο, και ο χρόνος υπερνικούσε το δώρο, και είχε προθεσμία η χάρις. Επειδή καθώς τελείωνε η πορεία στην έρημο, υπέδειξε πλέον και η γη τον φυσικόν άρτον. Τότε έπαυσε το μάννα, και το ταμείο του ουρανού για τους ανθρώπους έκλεισε.

Μετάφερε το νου σου σε άλλον υπηρέτη, ο οποίος διετάχθη να θαυματουργήσει με προθεσμία. Ο μέγας Ηλίας, που στείρωσε τον ουρανό με όρκο, συνεκράτησε τον αέρα με τα χείλη, και με τη φωνή κατεδίκασε σε αργία την κτίση. Αυτός έπεισε της φιλοξένου χήρας το έλαιο να μετατραπεί σε πηγή, και το ολίγον αλεύρι δεν ολιγόστευε μαζί με τον χρόνο, αλλά όσο κατανάλωνε η φύσις, τόσο αντικαθιστούσε η χάρις. Όταν ήλθε η βροχή, έκανε πτερά και το δώρο του Ηλία. Υπηρετούσε, διακονούσε δουλικώς και όχι από κάποια κυριαρχική φιλοτιμία. Γι’ αυτό τώρα ο Κύριος πολλαπλασιάζει δυσανάλογα με την ανάγκη, φανερώνοντας την εξουσία του, και δίδοντας σε όλους να καταλάβουν ποιος είναι «ο διδούς την τροφήν πάση σαρκί».

Αυτώ η δόξα και το κράτος εις τους αιώνας των αιώνων.

Αμήν.

(13ος Αιών, Migne P.G. τομ. 85, στ. 360 - Από το βιβλίο "Πατερικόν Κυριακοδρόμιον", σελίς 203 και εξής. Επιμέλεια κειμένου: Δημήτρης Δημουλάς)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "Ορθόδοξη Πορεία")